

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Назва навчальної дисципліни: Перекладознавчі дослідження у міждисциплінарному та поліпарадигмальному вимірах

2. Вид навчальної дисципліни: за вибором

3. Освітній рівень: третій (освітньо-науковий, доктор філософії) рівень

4. Галузь знань: 03 гуманітарні науки

5. Спеціальність: 035 філологія

6. Мета навчальної дисципліни: виробити у аспірантів розуміння сучасного перекладознавства як синтетичної наукової галузі, що сформувалася на основі багатьох теоретико-методологічних платформ різних наукових дисциплін.

7. Завдання навчальної дисципліни: запровадити поліпарадигмальний підхід до вивчення перекладу на основі лінгвістичного, літературознавчого, культурологічного, когнітивно-дискурсивного та інших релевантних підходів; висвітлити онтологічну відносність перекладу та пов'язані з ним особливості розуміння цього складного соціального феномену; ознайомити аспірантів з провідними сучасними теоріями перекладу та відповідними методами його дослідження.

У результаті вивчення даного курсу аспірант повинен

знати: основні теоретико-методологічні джерела формування сучасних теорій перекладу; головні положення цих теорій та їхній дослідницький інструментарій та термінологію.

вміти: використовувати отримані знання при проведенні власних наукових досліджень, критично сприймати та оцінювати переклади та перекладознавчі роботи на позиціях поліпарадигмального та міждисциплінарного підходів.

8. Зміст навчальної дисципліни:

Тематичний блок 1. Сучасні підходи та напрямки дослідження перекладу

Тема 1. Скопос-теорія (Г. Фермеєр, К. Райсс): головні положення, переваги та недоліки. Поняття скопосу у перекладознавстві. Перекладач як центральна ланка перекладу та джерело його скопосу.

Тема 2. Інтерпретативна теорія перекладу (М. Ледерер, Д. Селескович): головні положення, переваги та недоліки. Особливості вивчення синхронного перекладу та можливість застосування отриманих результатів стосовно інших різновидів перекладу.

Тема 3. Теорія полісистеми (І. Івен-Зогар): головні положення, переваги та недоліки. Українська культура та українська перекладна література у світлі теорії полісистеми.

Тема 4. Нормативна теорія перекладу (Г. Турі, Т. Германс): головні положення, переваги та недоліки. Норма перекладу vs мовна / комунікативна / літературна норма.

Тема 5. Культурологічний поворот у перекладознавстві (А. Лефевр, С. Басснетт): головні положення, переваги та недоліки. Ідеологічні проблеми перекладу. Культурна еквівалентність vs мовна / комунікативна еквівалентність. Видимість/невидимість перекладача як теоретична проблема.

Тематичний блок 2. Діяльнісний напрямок у дослідженні перекладу

Тема 1. Когнітивні теорії перекладу. (В. Віллс, С. Тіркконен-Кондіт, В. Льоршер, П. Куссмауль, Г. Крінгс, Т. Фесенко, Т. Казакова): головні положення, переваги та недоліки. Переклад як когнітивний семіозис (Т. Казакова). Спроби екстраполяції положень когнітивно-дискурсивної лінгвістики у царину перекладу та перекладознавства. Фреймова модель перекладу (В. І. Хайруллін)

Тема 2. Психолінгвістичний підхід до вивчення перекладу. Переклад як рецептивно-репродуктивна діяльність (І. О. Зимня). Специфіка рецептивної фази перекладу. Специфіка репродуктивної фази перекладу. Психолінгвістичні особливості формування перекладацької компетентності (перекладацькі уміння, навички, система фонових знань).

Тема 3. Прийняття рішень як складова процесу перекладу. Ігровий підхід до прийняття перекладацьких рішень (І. Левий, М. Кронін). Синергетичний підхід до прийняття перекладацьких рішень. Евристичний підхід до прийняття перекладацьких рішень. Поняття евристики у перекладознавстві, перекладацькі еристики. Мовні та позамовні обмеження як чинник прийняття перекладацьких рішень.

Тематичний блок 3. Вивчення перекладу як творчості

Тема 1. Творчість як провідна онтологічна риса перекладу. Поняття онтології перекладу. Принцип онтологічної відносності В. Квайна відносно перекладу. Системно-структурна онтологія перекладу: об'єкт, завдання, методи. Художньо-естетична /культурологічна /постмодерністська онтологія перекладу: об'єкт, завдання, методи. Діяльнісна онтологія перекладу: об'єкт, завдання, методи.

Тема 2. Поняття перекладацької творчості. Визначення та характеристика перекладацької творчості. Провідні ознаки перекладацької творчості. Філософське обґрунтування творчості у перекладі. Психологічне обґрунтування творчості у перекладі. Методологія дослідження творчості у перекладі.

Тема 3. Мовний та текстуальний виміри перекладацької творчості. «Широке» та «вузьке» розуміння перекладацької творчості у лінгвістичному перекладознавстві. Мовні перекладацькі труднощі як джерело реалізації творчого потенціалу перекладу. Підходи до текстоцентричних досліджень

творчості у перекладознавстві. Лінгвохудожня модель перекладознавчого аналізу тексту

Тема 4. Діяльнісний вимір перекладацької творчості. Переклад як когнітивний семіозис. Номінативна перекладацька творчість: когнітивно-ономасіологічний підхід. Дослідження перекладацької творчості на основі експериментальних (ретроспективних та інтроспективних) методик.

9. Пререквізити: блок дисциплін перекладознавчого спрямування (вступ до перекладознавства, актуальні проблеми теорії та практики перекладу, історія перекладу), теорія міжкультурної комунікації / теорія мовної комунікації, блок дисциплін порівняльного спрямування (лексикологія з порівняльним компонентом, граматики з порівняльним компонентом, стилістика з порівняльним компонентом), література країни, мова якої вивчається, сучасні концепції в галузі мовознавства, літературознавства, перекладознавства, парадигми сучасної філології: лінгвістичні, літературознавчі та перекладознавчі підходи.

10. Очікувані результати навчання

Викладання навчальної дисципліни забезпечує формування у здобувачів вищої освіти загальних та фахових компетентностей, визначених стандартом вищої освіти:

Загальні компетентності:

ЗК 1. Навички використання традиційних і новітніх інформаційних і комунікаційних технологій для збору, критичного узагальнення, аналізу і синтезу матеріалу дослідження та оприлюднення його результатів.

ЗК 3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність), ставити і вирішувати дослідницькі і практичні завдання, розробляти шляхи їх розв'язання, проводити самостійні ґрунтовні дослідження на сучасному рівні та втілювати їх у практику.

ЗК 8. Здатність до критичної самооцінки, безперервного навчання протягом життя в обраній професійній сфері та суміжних галузях знань, до продовження наукових досліджень на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Фахові компетентності:

ФК 1. Розуміння провідних методологічних напрямів, взаємозв'язків між ними, уміння аргументовано обирати, опрацьовувати, систематизувати та критично узагальнювати теоретичні джерела власного наукового дослідження.

ФК 3. Здатність генерувати наукову проблему, формулювати робочу гіпотезу дослідження, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових знань, у т.ч. на принципах міждисциплінарних досліджень.

ФК 4. Здатність вирішувати генеровану наукову проблему, створювати доказові теоретичні моделі досліджуваних феноменів, застосовувати новітні

інструменти, методи й методики аналізу, залучати дані міждисциплінарних студій, зокрема, в ситуаціях, що потребують нових стратегічних підходів.

ФК 6. Ґрунтовне осягнення, збереження, творчий розвиток і популяризація основних досягнень науковців-філологів України та Харкова, зокрема, у сфері германістики, зарубіжної літератури, перекладознавства.

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

ПРН1. Знати основні класичні та новітні філологічні концепції, фундаментальні праці конкретної філологічної спеціалізації, на засадах вільного і критичного мислення розуміти теоретичні й практичні проблеми, виокремлювати наукові лакуни та бачити перспективи їх дослідження.

ПРН2. Знати науковий доробок учених України і харківської лінгвістичної школи, вміти цінувати, зберігати, поширювати їх надбання і творчо застосовувати у власних розвідках.

ПРН3. Уміти формулювати робочі гіпотези щодо поглиблення й розширення наукових досліджень, генерувати й обґрунтовувати власну наукову концепцію, здійснювати оригінальні і нестандартні підходи у науковій, освітній, професійній, соціально-культурній діяльності.

ПРН4. Обирати адекватну методологію дослідження в обраній сфері германістики, літературознавства, перекладознавства, володіти методами збору і аналізу даних і пропонувати послідовні кроки їх вивчення у складних і непередбачуваних умовах, що потребує запровадження інноваційних підходів та прогнозування.

11. Обсяг навчальної дисципліни: 3 кредити ЄКТС (90 годин)

Денна форма навчання: лекції – 14 годин, практичні заняття – 4 години, самостійна робота – 72 години.

12. Форма контролю: залік

13. Інформація про викладача: доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри перекладознавства імені Миколи Лукаша Олександр РЕБРІЙ o.v.rebrii@karazin.ua